

BỘ CÔNG THƯƠNG
TRƯỜNG ĐẠI HỌC CÔNG NGHIỆP TP. HCM

CHƯƠNG 4

DÂN CHỦ XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VÀ NHÀ NƯỚC XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

NỘI DUNG CHÍNH

 I- Dân chủ và Dân chủ XHCN
.....

 II- Nhà nước xã hội chủ nghĩa
.....

 **III- Dân chủ XHCN và Nhà nước pháp quyền
XHCN ở Việt Nam**
.....

I- Dân chủ và Dân chủ XHCN

1. Dân chủ và sự ra đời, phát triển của dân chủ

a) Quan niệm về dân chủ

b) Sự ra đời và phát triển của dân chủ

2. Dân chủ xã hội chủ nghĩa

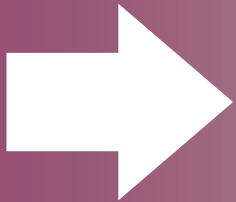
a) Quá trình ra đời của nền dân chủ XHCN

b) Bản chất của nền dân chủ XHCN

I-1.a) Quan niệm về dân chủ

Thuật ngữ dân chủ ra đời vào khoảng TK VII – VI TCN, các nhà tưởng Hy Lạp cổ đại đã sử dụng cụm từ “demokritos” để nói đến dân chủ

- Demos: nhân dân (danh từ)
- Kratos: cai trị (động từ)

- **Được hiểu là nhân dân cai trị**
- **Quyền lực của nhân dân hay quyền lực thuộc về nhân dân**

I-1.a) Quan niệm về dân chủ

**Quan điểm của Chủ
nghĩa Mác – Lênin**

1

Về phương diện quyền lực:

Dân chủ là quyền lực thuộc về nhân dân, nhân dân là chủ nhân của nhà nước

2

Về phương diện chế độ xã hội – chính trị:

Dân chủ là hình thức hay hình thái nhà nước

3

Về phương diện tổ chức và quản lý xã hội:

Dân chủ là một nguyên tắc – nguyên tắc dân chủ

I-1.a) Quan niệm về dân chủ

Chủ tịch Hồ Chí Minh
phát triển dân chủ
theo hướng

1

Dân chủ trước hết là một giá trị
nhân loại chung:

**“Dân chủ là dân là chủ, dân làm
chủ”,**

**“nước ta là nước dân chủ, địa vị
cao nhất là dân, vì dân là chủ”**

Coi dân chủ là một thể chế chính
trị, một chế độ xã hội:

2

**“Chế độ ta là chế độ dân chủ, tức
là nhân dân là người chủ, mà
chính phủ là người đầy tớ trung
thành của nhân dân”**

I-1.a) Quan niệm về dân chủ

Dân chủ là gì?

Dân chủ là một giá trị xã hội phản ánh những quyền cơ bản của con người;

là một phạm trù chính trị gắn với các hình thức tổ chức nhà nước của giai cấp cầm quyền;

là một phạm trù lịch sử gắn với quá trình ra đời, phát triển của lịch sử xã hội nhân loại

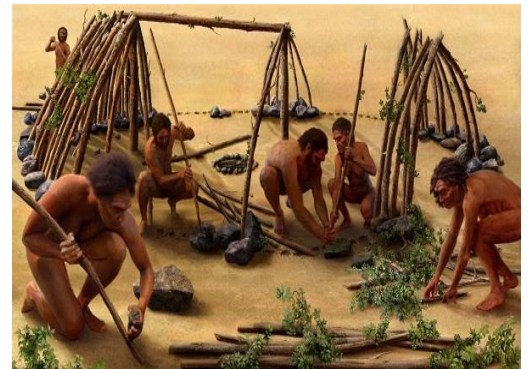
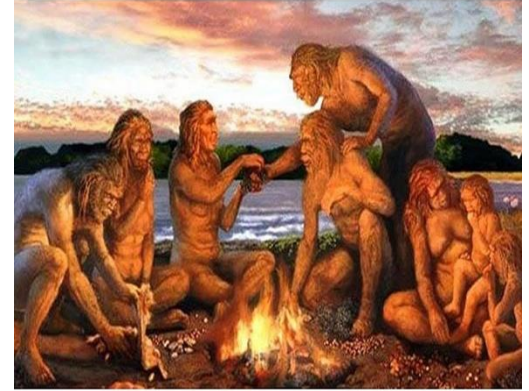
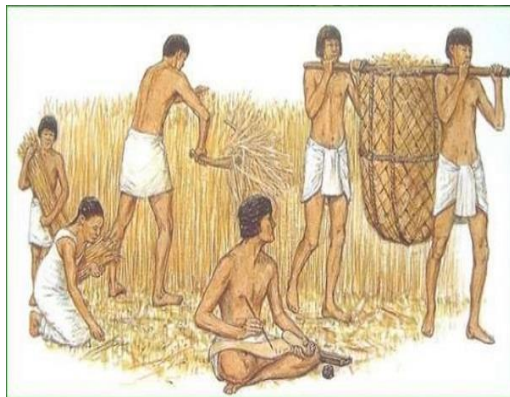
I-1.b) Sự ra đời và phát triển của dân chủ

Cộng sản nguyên thủy

đã manh nha của dân chủ

Ăngghen gọi là “dân chủ nguyên thủy” hay “dân chủ quân sự”

Hình thức: Nhân dân bầu ra thủ lĩnh quân sự thông qua “đại hội nhân dân”

I-1.b) Sự ra đời và phát triển của dân chủ

Chiếm hữu nô lệ

**nền dân chủ chủ nô ra đời sau khi dân chủ
nguyên thủy tan rã**

**Nhà nước dân chủ chủ nô có
quyền lực của dân nhưng dân
không bao gồm nô lệ**

**Dân chủ đại diện cho thiểu số,
quyền lực của dân bó hẹp**

I-1.b) Sự ra đời và phát triển của dân chủ

Phong kiến

Chế độ dân chủ chủ nô bị xóa bỏ thay thế bởi chế độ độc tài chuyên chế phong kiến

Nhà nước phong kiến hầu như không có dân chủ

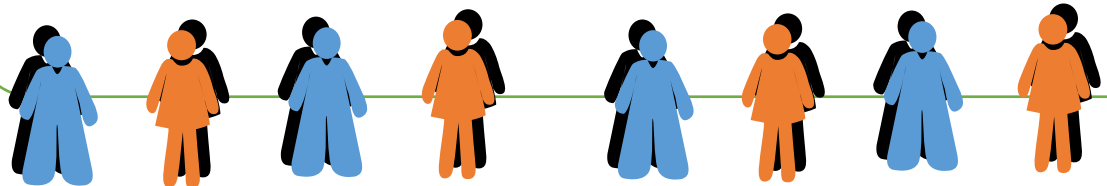
I-1.b) Sự ra đời và phát triển của dân chủ

Tư bản chủ nghĩa

Giai cấp tư sản mở đường cho sự ra đời của dân chủ tư sản với những giá trị nổi bật về quyền tự do, bình đẳng, dân chủ

Nền dân chủ tư sản vẫn là nền dân chủ thiểu số những người nắm giữ tư liệu sản xuất hay còn gọi thuộc về giai cấp thống trị

I-1.b) Sự ra đời và phát triển của dân chủ

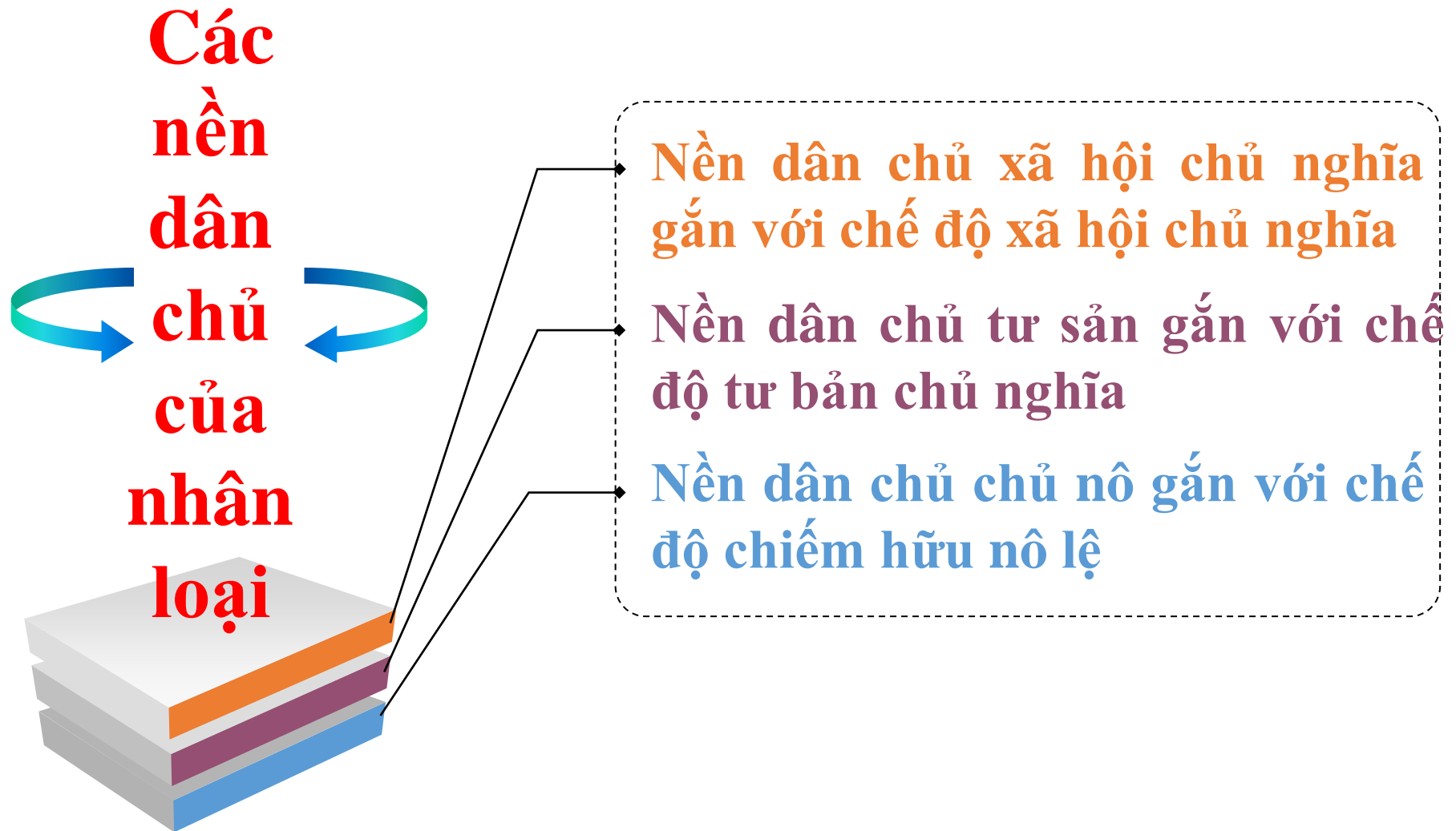
Chủ nghĩa xã hội

Nhân dân lao động làm chủ nhà nước, làm chủ xã hội thiết lập nền dân chủ vô sản

Đặc trưng là thực hiện quyền lực nhân dân tức là xây dựng nhà nước dân chủ thực sự, dân làm chủ nhà nước và xã hội, bảo vệ quyền lợi cho đại đa số nhân dân

I-1.b) Sự ra đời và phát triển của dân chủ

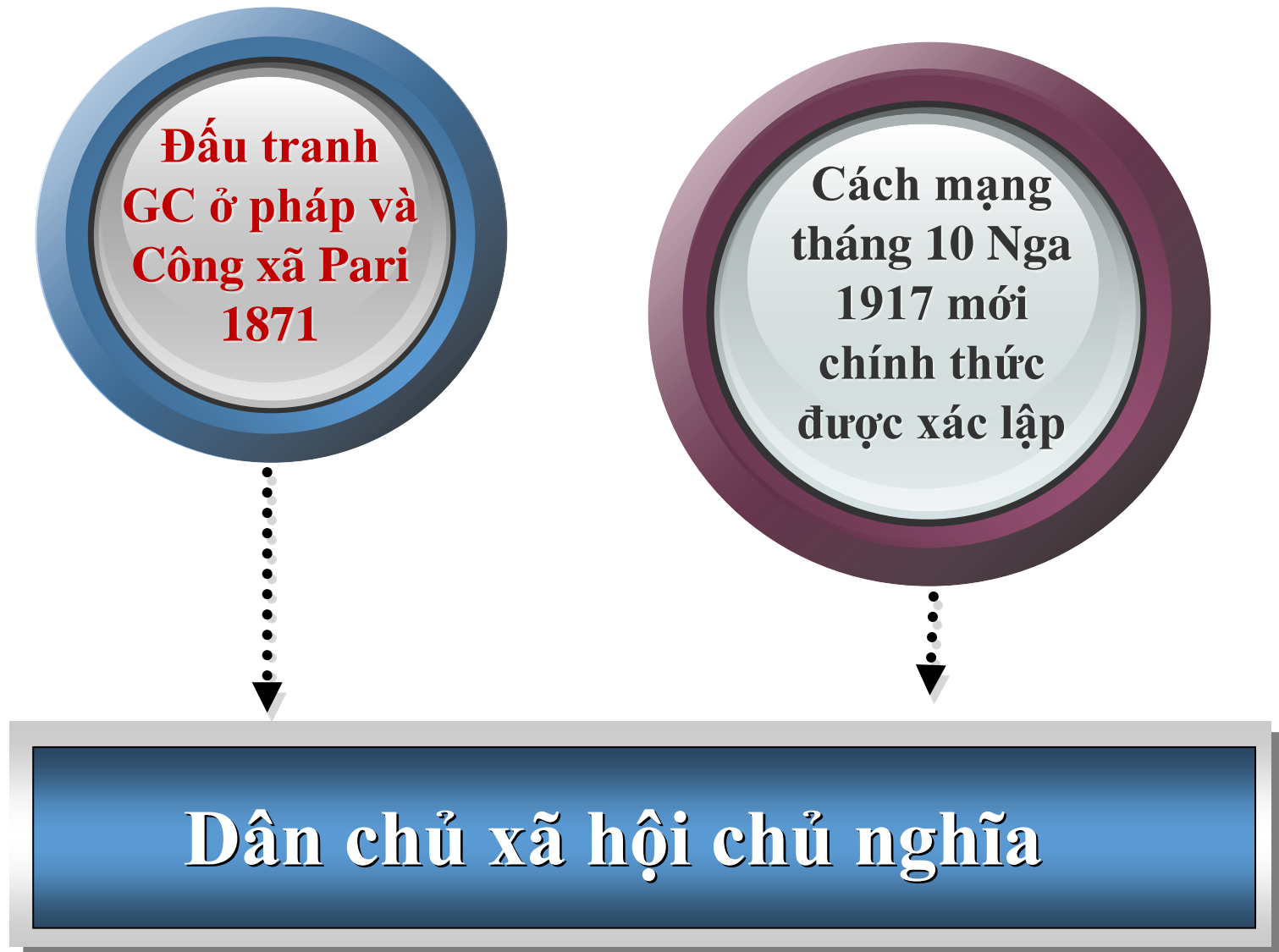
I-2. Dân chủ xã hội chủ nghĩa

a) Quá trình ra đời của nền dân chủ XHCN

b) Bản chất của nền dân chủ XHCN

I-2.a) Quá trình ra đời của nền dân chủ XHCN

I-2.a) Quá trình ra đời của nền dân chủ XHCN

Dân chủ xã hội chủ nghĩa

```
graph TD; A[Dân chủ xã hội chủ nghĩa] --> B[Là nền dân chủ cao hơn về chất so với dân chủ tư sản, là nền dân chủ mà ở đó mọi quyền lực thuộc về nhân dân, dân là chủ, dân làm chủ]; A --> C[Dân chủ và pháp luật nằm trong sự thống nhất biện chứng]; A --> D[Được thực hiện bằng nhà nước pháp quyền XHCN đặt dưới sự lãnh đạo của ĐCS];
```

Là nền dân chủ cao hơn về chất so với dân chủ tư sản, là nền dân chủ mà ở đó mọi quyền lực thuộc về nhân dân, dân là chủ, dân làm chủ

Dân chủ và pháp luật nằm trong sự thống nhất biện chứng

Được thực hiện bằng nhà nước pháp quyền XHCN đặt dưới sự lãnh đạo của ĐCS

I-2.b Bản chất của nền dân chủ XHCN

Bản chất chính trị

Có một đảng duy nhất của giai cấp công nhân lãnh đạo, trên mọi lĩnh vực xã hội đều thực hiện quyền lực của nhân dân

I-2.b Bản chất của nền dân chủ XHCN

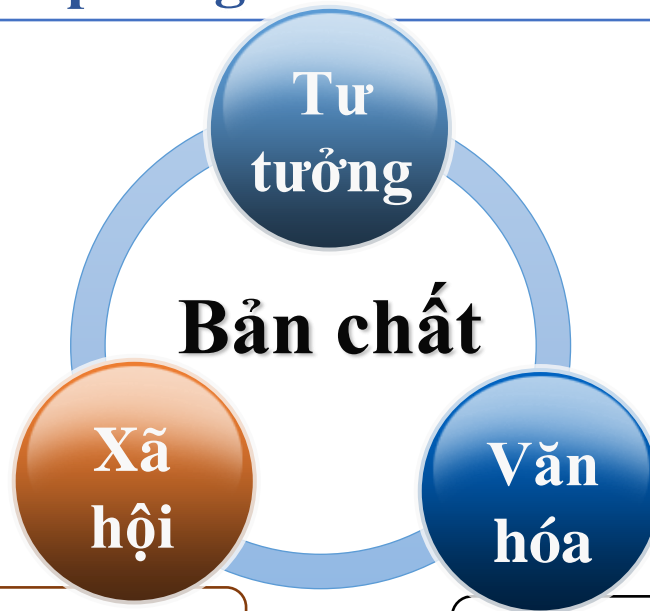
Bản chất kinh tế

Chế độ công hữu về tư liệu sản xuất chủ yếu và thực hiện chế độ phân phối lợi ích theo kết quả lao động là chủ yếu

I-2.b Bản chất của nền dân chủ XHCN

Lấy hệ tư tưởng Mác – Lênin – hệ tư tưởng của giai cấp công nhân làm chủ đạo

Kết hợp hài hòa về lợi ích cá nhân, tập thể và lợi ích của toàn xã hội

Kế thừa văn hóa truyền thống dân tộc; tiếp thu giá trị tư tưởng – văn hóa, văn minh, tiến bộ xã hội

II- Nhà nước xã hội chủ nghĩa

1. Sự ra đời, bản chất, chức năng của nhà nước XHCN

a) Sự ra đời của nhà nước XHCN

b) Bản chất của nhà nước XHCN

c) Chức năng của nhà nước XHCN

2. Mối quan hệ giữa dân chủ XHCN và nhà nước XHCN

II-1.a) Sự ra đời của nhà nước XHCN

Nhà nước xã hội chủ nghĩa

Là kết quả cách mạng do giai cấp vô sản và nhân dân lao động tiến hành dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản

II-1.a) Sự ra đời của nhà nước XHCN

Nhà nước xã hội chủ nghĩa là nhà nước mà ở đó, sự thống trị chính trị thuộc về giai cấp công nhân, do cách mạng XHCN sinh ra và có sứ mệnh xây dựng thành công CNXH, đưa nhân dân lao động lên địa vị làm chủ trên tất cả các mặt của đời sống xã hội phát triển cao – xã hội XHCN

II-1.b) Bản chất của nhà nước XHCN

Về chính trị

**Nhà nước mang bản chất của
giai cấp công nhân**

**Lợi ích của GCCN phù hợp với
lợi ích của quần chúng nhân
dân lao động**

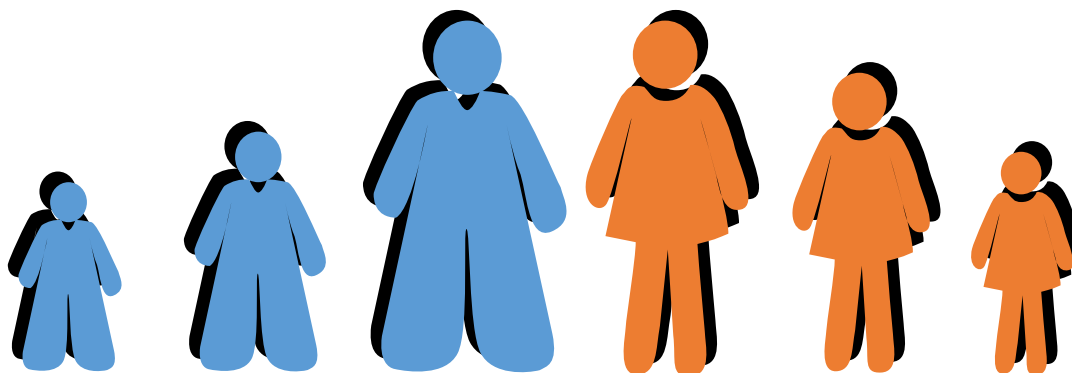
II-1.b) Bản chất của nhà nước XHCN

Về kinh tế

Chế độ sở hữu xã hội về tư liệu sản xuất chủ yếu

Chăm lo cho lợi ích của đại đa số nhân dân lao động

II-1.b) Bản chất của nhà nước XHCN

Về văn hóa – xã hội

Chủ nghĩa Mác - Lênin

Những giá trị văn hóa tiến bộ của nhân loại

Bản sắc riêng của dân tộc

Nền tảng tinh thần của xã hội

II-1.c) Chức năng của nhà nước XHCN

Phạm vi tác động

Chức năng đối nội

Chức năng đối ngoại

II-1.c) Chức năng của nhà nước XHCN

Lĩnh vực tác động

**Chức năng
chính trị**

**Chức năng
kinh tế**

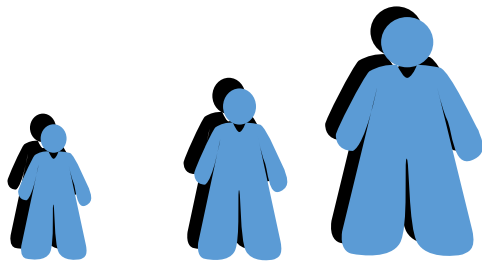
**Chức năng
xã hội**

**Chức năng
văn hóa**

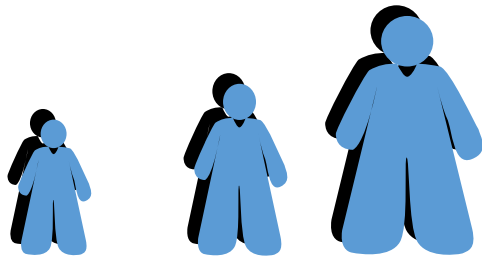
II-1.c) Chức năng của nhà nước XHCN

Tính chất

**Chức năng giai cấp
(trấn áp)**

**Chức năng xã hội
(tổ chức và xây dựng)**

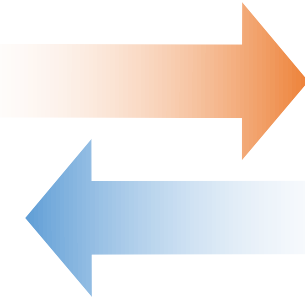
II-2. Mối quan hệ giữa dân chủ XHCN và nhà nước XHCN

Dân chủ XHCN

Là cơ sở, nền tảng cho việc xây dựng và hoạt động của nhà nước xã hội chủ nghĩa

Nhà nước XHCN

Là công cụ quan trọng cho việc thực thi quyền làm chủ của người dân

III- Dân chủ XHCN và Nhà nước pháp quyền XHCN ở Việt Nam

1. Dân chủ xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam

a) Sự ra đời và phát triển của dân chủ XHCN ở VN

b) Bản chất của nền dân chủ XHCN ở VN

2. Nhà nước pháp quyền XHCN ở Việt Nam

a) Phát huy dân chủ XHCN, xây dựng NN PQ XHCN ở VN hiện nay

Phát huy dân chủ XHCN ở VN hiện nay

Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện NN PQ XHCN

III-1.a) Sự ra đời và phát triển của dân chủ XHCN ở VN

Chế độ dân chủ nhân dân được xác lập sau Cách mạng Tháng Tám 1945

Đại hội VI của Đảng (1986) khẳng định: “trong toàn bộ hoạt động của mình, Đảng phải quán triệt tư tưởng lấy dân làm gốc, xây dựng và phát huy quyền làm chủ của nhân dân lao động”

III-1.a) Sự ra đời và phát triển của dân chủ XHCN ở VN

Đặc trưng

**CNXH Việt
Nam do nhân
dân làm chủ**

Mục tiêu

**Dân giàu, nước
mạnh, dân chủ,
công bằng, văn
minh**

Bản chất

**Dân chủ xã hội
chủ nghĩa**

III-1.b) Bản chất của nền dân chủ XHCN ở VN

Là mục tiêu của chế độ XHCN (dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh)

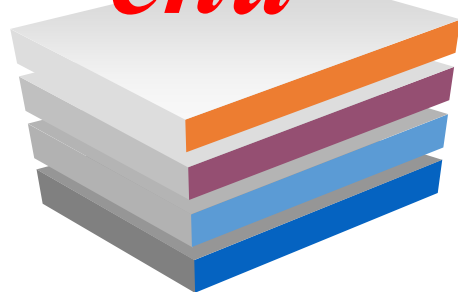
Là bản chất của chế độ XHCN (do nhân dân làm chủ, quyền thuộc về nhân dân)

Là động lực để xây dựng CNXH (phát huy sức mạnh của nhân dân, của toàn dân tộc)

Gắn với pháp luật (đi đôi với kỷ luật, kỷ cương)

Phải được thực hiện trong đời sống thực tiễn ở tất cả các cấp, các lĩnh vực

***Dân
chủ***

III-1.b) Bản chất của nền dân chủ XHCN ở VN

Hình thức dân chủ

Dân chủ gián tiếp

Là hình thức dân chủ đại diện, được thực hiện do nhân dân ủy quyền, giao quyền lực của mình cho tổ chức mà nhân dân trực tiếp bầu ra

Dân chủ trực tiếp

Là hình thức thông qua đó, nhân dân bằng hành động trực tiếp của mình thực hiện quyền làm chủ nhà nước và xã hội

III-2. Nhà nước pháp quyền XHCN ở Việt Nam

Quan niệm chung

Là nhà nước thượng tôn pháp luật, nhà nước hướng tới những vấn đề phúc lợi cho mọi người, tạo điều kiện cho cá nhân được tự do, bình đẳng, phát huy hết năng lực của chính mình.

3.2. Nhà nước pháp quyền XHCN ở Việt Nam

Đặc trưng

Nhà nước PQ XHCN là nhà nước mà ở đó, tất cả mọi công dân đều được giáo dục pháp luật và phải hiểu biết pháp luật, tuân thủ pháp luật, pháp luật bảo đảm tính nghiêm minh; trong các hoạt động của các cơ quan nhà nước, phải có sự kiểm soát lẫn nhau, tất cả mục tiêu phục vụ nhân dân

III-2. Nhà nước pháp quyền XHCN ở Việt Nam

Đặc điểm

Thứ nhất

**Xây dựng nhà
nước của dân,
do dân, vì dân**

Thứ hai

**Tổ chức và
hoạt động dựa
trên cơ sở
Hiến pháp và
pháp luật**

Thứ ba

**Quyền lực NN
thống nhất,
phân công rõ
ràng
(LP–HP–TP)**

III-2. Nhà nước pháp quyền XHCN ở Việt Nam

Đặc điểm

Thứ tư

Do Đảng Cộng
sản Việt Nam
lãnh đạo, theo
điều 4 Hiến
pháp 2013

Thứ năm

Tôn trọng
quyền con
người, coi con
người là chủ
thể, trung tâm

Thứ sáu

Tổ chức và
hoạt động bộ
máy theo
nguyên tắc tập
trung dân chủ

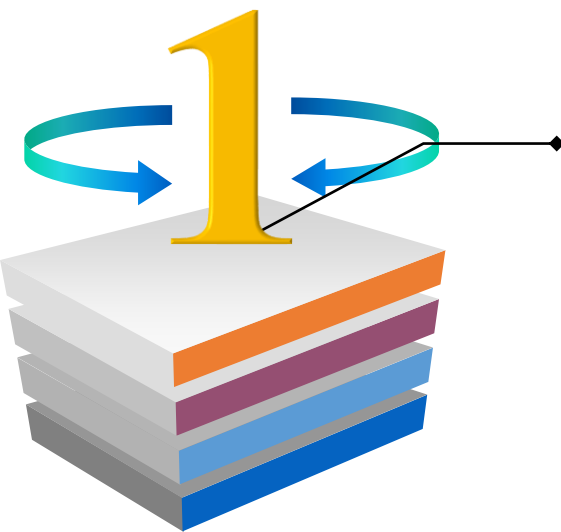
III-3. Phát huy dân chủ XHCN, xây dựng NNPQ XHCN ở VN hiện nay

a) Phát huy dân chủ XHCN ở VN hiện nay

b) Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện NNPQ XHCN

III-3.a) Phát huy dân chủ XHCN ở VN hiện nay

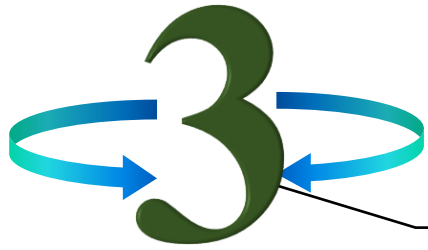
Xây dựng hoàn thiện thể chế kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa tạo ra cơ sở kinh tế vững chắc cho xây dựng dân chủ xã hội chủ nghĩa

III-3.a) Phát huy dân chủ XHCN ở VN hiện nay

Xây dựng Đảng Cộng sản Việt Nam trong sạch, vững mạnh với tư cách điều kiện tiên quyết để xây dựng nền dân chủ xã hội chủ nghĩa Việt Nam

III-3.a) Phát huy dân chủ XHCN ở VN hiện nay

Xây dựng nhà nước pháp quyền xã hội chủ nghĩa vững mạnh với tư cách điều kiện để thực thi dân chủ xã hội chủ nghĩa

III-3.a) Phát huy dân chủ XHCN ở VN hiện nay

4

Nâng cao vai trò của các tổ chức chính trị xã hội trong xây dựng nền dân chủ xã hội chủ nghĩa

6 TỔ CHỨC

III-3.a) Phát huy dân chủ XHCN ở VN hiện nay

Xây dựng và từng bước hoàn thiện các hệ thống giám sát, phản biện xã hội để phát huy quyền làm chủ của nhân dân

III-3.b) Tiếp tục xây dựng và hoàn thiện NNQP XHCN

HẾT

Chương 4

Xin cảm ơn!

